

גליון

מעיונא דמלכא

יג

שיעורי הקדמה ללימוד
תורת החסידות
מב"ק מהן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י
מכון 'שפה ברודה'
דחסידי קאסוב

כל הוצאות עדיבת זהו"ל של הגליון

נתנדב ע"י

ידידינו היקר שבמקרים
דודף צדקה וחסד בכל מאדו זהונו
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד
איש האשכולות העושה גדולות

הרוצה בעילום שמו

לע"נ

הרה"ח מו"ה מרדכי ב"ר חיים אריה ע"ה
וזוגתו מרת טובא רבקה בת ר' יעקב יואל ע"ה

הרה"ח מו"ה שלום נחמן ב"ר חיים ע"ה
וזוגתו מרת דבורה בת ר' משה אהרן ע"ה

והרה"ח מו"ה חיים אליהו ב"ר זאב ע"ה
וזוגתו מרת שיינדל בת ר' אלעזר ליפא ע"ה

זכות הפצת מעיינותיו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם הק'
ותלמידיו ז"ע, יגן בעדיו שירוזה רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ושיתברך בכל
מעשי ידיו בשפע ברכה, והצלחה בכל עסקיו, וימצא חן וחסד
בעיני אלקים ואנשים בכל הפציו, מתוך עושר
ואושר שלות הנפש והרחבת
הרעת כל ימי חייו

כל הזכויות שמורות
לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע

ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

ישר
Publishing & Production
718.484.2189

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

הקשיבו לדעת בינה

מהות ספירת בינה, הבנה בהירה שהשי"ת נמצא בכל מקום

בינה הספירה שאחר כתר וחכמה

ברחמי ה' השלמנו לברר את מהות 'מדת הכתר' - ששם מקור התענוג והרצון הפנימי דלא אפשר למפרט בשפוטא מחמת שהוא נעלם מכל נעלם. כמו כן למדנו חכמה כי המדה שלאחריה - 'מדת החכמה' היא ההשכלה כי התענוג הגדול ביותר מקומו בספירת הכתר, ושום תענוג גשמי אינו בדומה לו. מעתה מקומו בספירות בינה ודעת שהם באים אחריהם, ונבוא היום לקיים את הפסוק (משלי ד ה) 'קנה חכמה קנה בינה' לדעת את סדר השתלשלות מדות החכמה והבינה בדרך העבודה, ובשיעורים הבאים ניזיל לברר את ספירת דעת. ובכן נשא בקשה 'הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך', שנזכה להשלים כראוי וכנכון את המכוון במידות הללו.

מעל גבוה, ומי יעמוד בסודו, רק צדנו ליקח מעט ממש לדרך העבודה שלנו, להתבונן כיצד ליקרב גבי מלכא.

ב. והמשלנו הדבר, שהוא כמו נטיית הלב של אדם לצבע מסוים, שאין

א. גם בפעם הזאת לא נמנע עצמינו מלהציב שוב אזהרה בעוסקנו בבי גזא דרחמנא, שחלילה לנו לקבוע כי דברינו הם כוונת המושגים חס ושלום, שהרי אין ליצור נברא שום שמץ עד כמה כל מושג הספירות הוא גבוה

מצות היובל בתורה

כדי להבין על נכון את מהות ספירת בינה וכיצד יש לה שייכות לחיי היום יום, נבקש להעמיק במצות היובל שספרי הקודש מכנים אותה פעם אחר פעם כמצוה הקשורה לעלמא דבינה, וממנה יהיו תוצאות ללמד על הכלל כולו מה שייך לעבוד את ה' בספירת הבינה גם בזמן שאין היובל קיים. ועל כן נקווה שנמשך אחרי מצוה זו, להיות 'כי יובל הוא קודש תהיה לכם' (ויקרא כה יב), לעשות את כל ה'לכם' בענייני הגשם (ע"פ אגרא דכלה פרשת בהר) על פי היסוד שהיובל מלמדנו.

במצות היובל ישנם ד' ציווים, והם: א. שביתת קרקעות. ב. חזרת הקרקעות לבעליהם. ג. חזרת העבדים לבתיהם. ד. מצות קידוש השנה על ידי העברת שופר ביום הכיפורים של שנת החמישים - שהיא שנה אחר שנת השמיטה במחזור השביעי. וזה לשון הפסוקים בענין,

ועוד מצינו (תיקו"ז תי' לב עו): **'חמשין זמנין אדכיר באורייתא יציאת מצרים, לאשתמודעא בדרגא דאפיק לון דאיהו יובלא, דאתמר ביה 'יובל היא שנת החמישים שנה'** (ויקרא כה יא), ואינון חמשין תרעין דבינה דאתמסרו למשה מסיני בר חד דלא אתמסר ליה'.

וב'שערי אורה' (שער שמיני): **'ולפעמים נקראת הספירה הזאת [בינה] 'יובל', וכבר הודענוך כי כל מיני חירות וגאולה תלויה בספירה זו וכו'. ודע, כי יש זמן שעתידי להיות, שהצדיקים יתעלו עד שיתאחזו בספירת הבינה שהיא סוד העולם הבא, ואז יצאו לחירות ויהיו נגאלין מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות'.**

הסבר ממשי מדוע אחד נמשך לאהוב גוון כזה ואילו חברו אינו מבין מה יש בגוון זה ומתענג יותר מצבע אחר, ונטיה זו היא התבנית הפנימית של הרצון שאי אפשר להגדירה בתיבות כלל, ולהרחבת הביאור עיין שם.

ג. יסוד זה נזכר רבות מספור ונציין מעטים מהם: **'יובל אימא עלאה בינה'** (ח"ב קח: ברע"מ).

'ומאי חירות, גושפנקא דעלמא דאתי, דביה הוה חירות בכל מיני חירות וכו' דהא יובל קרי חרות, ועביד חירות לכל עלמין' (שם קיד:). וראה ב'אור החמה' שם בשם רא"ג: **'ומאי חירות גושפנקא דעלמא דאתי וכו', והיינו הבינה הנקראת עולם הבא ששם החירות'.**

המתחילים ממצות השמיטה וממשיכים במצות היובל: (שם כה ב-יג) 'כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה', ומפרש הכתוב מהי מצות השמיטה: 'שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה, ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה', שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור וכו' שנת שבתון יהיה לארץ'. מכאן ואילך ממשיך הכתוב לצוות על שנת היובל - ואומר: 'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה'. ואז בהגיע שנת החמישים אחר שבעה שמיטות: 'והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם, וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשבּו, יובל הוא שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזיריה, כי יובל הוא קודש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה, בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו'.

ביוזף שהיובל נופל בשנה אחר שנת השמיטה שאסורה אף היא בעבודת הקרקע, צריכים איפוא להסתמך על התבואה הנקצרת בשנה השישית [השנה קודם השמיטה האחרונה לפני היובל] למשך ארבע שנים. א. שנת השש [משעת הקציר ולהבא]. ב. שנת השבע - השמיטה. ג. שנה שמינית - שנת היובל. ד. בשנה התשיעית [הראשונה למנין השמיטה והיובל הבאים] לפי שבה מתחילים לזרוע בשדה ויכולים ליהנות מתנובתה רק כעבור שנה. וזוהי ברכת ה' גדולה של 'וציויתי את ברכתי' (ויקרא כה כא), שתנובת השדה של השנה השישית מספקת לארבע שנים אף שאין זה מובן על פי השכל, כיצד ביכולת השדה בשנה השישית כשהיא כבר כחושה מהשנים שקדמו לה, להוציא יבול שדה שיספיק לארבע שנים.

ד. קטע זה על פי רש"י ויקרא כה כב ה. כדברי ה'כלי יקר' (ויקרא כה ב) בטעם ד"ה עד השנה. וראה רמב"ן שם. מצות שמיטה: 'שטעם מצוה זו

אם כן לפנינו שני מצות דומות לכאורה אחת לשניה, מצות השמיטה בשנה השביעית, ומצות יובל שהיא שמיטה בשנת החמישים אחר ז' שמיטות, שבשניהם אסור לעסוק בעבודת הקרקע. אך נתבונן נא בינה ונראה, שלא מיניה ולא מקצתיה, והיובל חמור ומעולה מן השמיטה בכמה מעלות טובות, שאילו בשנת השמיטה, מלבד המצוה להניח מלעדור ולקשקש בכרמים ולעסוק בעסקי השדה, אין עוד חיובים הנדרשים והיא

ניסים, אבל ושלישים על כולו, שהתבואה שתעשה בשנה הששית אף אם לא יהיה בה כי אם שיעור אכילה לשנה אחת, מכל מקום ישלח ה' את הברכה באסמיהם שיאכל קמעא ומתברך במעיו (תו"כ פרשת בהר) עד שתספיק התבואה לשלוש שנים, מדקאמר 'ועשת את התבואה' בה"א הידיעה, והיה לו לומר 'ועשת תבואה לשלוש שנים', אלא שרמז בה"א הידיעה שאותה התבואה שהיא רגילה לעשות מידי שנה בשנה, כן תעשה גם בשנה הששית, ויוסף ה' כח בארץ עד שאותה התבואה תספיק לשלוש שנים, וזה ודאי נס נגלה וגדול מכולם. ועל ידי כל המופתים הללו אשר שמתו בדרך תדע כי לי כל הארץ, ועל ידי זה יהיו עיניך נשואות אל ה', כמו שמצינו בירידת המן ליומו כדי שיהיו עיניהם נשואות אל ה' תמיד ויבטחו בו תמיד (יומא עו.), כך ענין השמיטה שלא יעבדו האדמה כל שנה שביעית אין זרע ואין קציר ויסמכו על הנס. וזה טעם נכון וברור יותר מכל מה שדיברו בו המפרשים.

היא להשריש את ישראל במידת האמונה והבטחון בה'. כי חשש הקב"ה פן בבואם אל הארץ יתעסקו בעבודת האדמה על המנהג הטבעי, וכאשר כביר מצאה ידם ישכחו את ה' ויסורו בטחונם ממנו, ויחשבו כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה, ועולם כמנהגו נוהג, ויחשבו שהארץ שלהם היא והם הבעלים ואין זולתם. על כן הוציאם ה' מן המנהג הטבעי לגמרי, כי בשש שנים דרך האומות לעשות שני שנים זרע ושנה אחת בור כדי שלא להכחיש חילה. והקב"ה אמר 'שש שנים תזרע שדך' מידי שנה בשנה, ואני מבטיחך להוסיף כוחה שלא תכחיש. ועוד נס בתוך נס, שאחר שזרעתה שש שנים, אם בשנה הששית לא יכחיש חילה הנה לכל הפחות לא יוסיף לה זה כח, ואמר ה' אדרבה שבשנה הששית יוסיף לה כח כל כך עד שנאמר (ויקרא כה כא) 'וצויתי את ברכתי בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים', ואם היה הנס שתעשה התבואה לשלוש שנים הרי זה מעשה

מתקדשת והולכת מעצמה. שלא כמו היובל שיש לו עוד ציווים כפי שנתבאר לעיל, וזה אומר דרשוני וחיו, מפני מה נשתנה היובל למעליותא יתר מכל שנות השמיטה שאין בהם עסק גדול כל כך. ועוד נברר, מאי טעמא מתחילה שנת היובל ביום הכיפורים ואינה מתחילה מראשית השנה כמו שנת השמיטה (ראה ר"ה ה:), וכניסתה תלויה בתקיעת שופר דייקא (ראה שם).

מושג חומר וצורה, וביטול החומר אל הצורה

להבין זאת, הבה נבוא להקדים יסוד גדול המובא רבות בספרי המהר"ל וחושבי מחשבות אשר הילכו בדרכו בקודש, ואף שידענו שיש בהם אריכות ועומק, לא מנענו עצמנו מלהביא מעט מזעיר מהנצרך לדידן, כי ממנו ניקח לאשר שאלנו.

בראשית כשברא אלהים את השמים ואת הארץ, יצר ועשה שני מהותיים בבריאה שהם שונים זה מזה בתכלית, יש שהם בגדר חומר, היינו, חומר הנראה בעין, אבל הוא אינו מוצק בתבנית ובדמות, דוגמת המים שהוא חומר ממשי אבל אין לו צורה, וצורתו מתקבעת והולכת על פי הכלי או המקום שהוא עומד שם, שאם הוא עומד בכלי עגול, יעשה עגול. ואם יעמוד בכלי מרובע יעשה ריבוע. ואם יורק מן הכלי יחזור להיות כבראשונה חומר מתפשט עד היכן שיכול. מנגד, יש חלקים בבריאה שהם בגדר צורה שהוא עשוי בתבנית ובדמות וכך מראהו. וכלל זה נקוט בידך, כפי מה שהדבר ירוד יותר - כך הוא חומרי יותר מבלי שום צורה ותבנית, ולהיפך כל כמה שהוא רוחני יותר כך יש לו יותר תבנית וצורה. ועבודת התחתונים להפוך את החומר שיהיה לו צורה.

זפנימיות הענין, כי החומר שהוא מתפשט אנה ואנה הריהו רומז לדבר שאין מעצור בעדו, וכמשל שהזכרנו מהמים שהוא חומר מבלי צורה, שרומז אל תאוות והרדיפה אחריהם כמים שאין להם הפסק ואין לו כח מעצור לקבע את עצמו ולומר עד פה תבוא, וכך הוא חומריות

הגוף, שמושך את האדם לתאוות ותענוגים מאין הפוגות, ואין לו כח לעצור עצמו מלילך אחריו. וכאן באה עבודת עבודה שלנו, לעשות לים דרך, לתחום את התשוקות והתאוות שהם חומר אל מקום אחד שיהיו תחת הצורה.

בכך ניתן להבין על רגל אחת מושג שנשפכו עליו קולמוסים רבים – טהרת המקוה, מה יש בטבילה במים שמטהרת את הטמאים. והנה ידוע דעיקר הטהרה היא במי הים או מעיין, וזה מובן לכל, כי המקומות הללו הם מקומות שלא נגעה בהם יד אדם וקיימים כבעת יצירתם, אך מקוה מים הנעשה בארבעים סאה, לכאורה מאי טעמא הטובל בו עלתה לו טבילת טהרה, וכי עבודה היא זו לכנס מים למקום אחד שתעלה טהרתו כמו הטובל במי מעיין ובורי. אין זה אלא, כי בור הטבילה עושה פעולת היפוך החומר לצורה, שכיון וכנוס בה המים שהם חומר ועושים אותם צורה, מתקדשים המים עד שהם מסוגלים להוסיף קדושה באדם, ולהסיר אף ממנו את החומר שיהיה לצורה' (וראה עוד בגיליון 'מילי דמלכא' פרשת אמור תשפ"ב על עבודת ימי הספירה שביארנו בעוד איזה אנפין, וכן בספרנו שבת מלכא קדישא כרך א חלק המאמרים מאמר ה, וכרך ב מאמר ב).

לשבר את האוזן מהי העבודה להפוך חומר לצורה שלא יראה בעינינו כמילין סתימין ורזא דמלכא, נמתיקו בעובדא, מצוי ורווח בפרט אצל דרי חו"ל, שמפעם לפעם עושים לדרך פעמיהם לארץ הקודש כדי לבוא ולשכון כבוד אצל צדיק וליהנות מזיו תורתו ושכינתו. ובאמת לפלא יחשב, כיצד מסכים זה העמל לפרנסתו להוזיל כסף רב משלו ולהפסיד ימי עבודה או ימי שהות עם משפחתו, כדי להגיע למקום שהגשמיות שם פחותה ממה שיש לו בביתו, והולך לשם ביודעין ואדעתא דהכא. אין זה אלא כי קבוע אצלו בידיעה ברורה, שבבית היוצר לחסידות ימצא

ו. כמובן שיש אופני דינים שבהם צריכים לטבול דווקא במי מעיין, אך לא נכנסנו לדינא אלא למשמעות הענין.

ז. וזה לשון הספר הקדוש 'עונג שבת' לבעל הסידור הקדוש 'כתר נהורא': 'כך מצאתי בשם קדוש אחד, כשעומד בתוך המקוה שיש בה מ'

תענוג רוחני שלא ישווה בעיניו כל חללי עלמא, ומסכים להכניע את התענוג הגשמי שיש לו במקומו, כדי להתענג על ה' באור פני מלך חיים של הצדיק הלזה. ואם נדבר גבוהה מה עשה האיש הזה בנסיעתו, נוכל לצמצמו במשפט אחד: 'ביטול התענוג החומרי, ועשייתו לתענוג רוחני של צורה', שלקח את עינוגי הגוף שהם מושכים את האדם ללא סוף, והבין בשכלו שלא לשות לב עליהם, אלא לחפש תענוג של צורה ולהכניס לשם את כל כח המשיכה לתענוגים שיש לו.

לכשתמצא, יסוד זה הוא כל מהות ספירת הבינה יתיר על ספירת החכמה, שהחכמה הוא ידיעה כללית שהתענוג והרצון מקומם בכתר ללא עומק וירידה אל דקות הענין יותר מדי, והירידה מן החכמה אל הבינה היא תחילת ההתהוות וההבנה בשכל, כי שם במקום ההוא צוה ה' את הברכה עד העולם, ולשם פנינו מועדות לבטל את כל תענוגי ה'יש' שהם חומר, ולעשות מהם 'אין' שכולה צורה. ולכן מכונה מקום הבינה 'רחובות הנהר' (זוהר הקדוש ח"ג קמב., ריקאנטי דברים כג יט, מגיד מישרים פרשת אחרי מות), וכמו ששורר המשורר בפיוט 'א-ל מסתתר' המסודר על עשר הספירות: 'רחובות הנהר נחלי אמונה, מים עמוקים ידלם איש תבונה, תוצאותיה חמישים שערי בינה, אמונים נוצר ה', ששם במקום הבינה יש התרחבות של הנהר - הכח האלהי, שמתפשט לשכל האדם, לעזוב את התענוג הגשמי אל הרוחני, ולהניח כח זה בכל פרט ופרט בהילוך חייו'. והבא לטהר וללכת עם הבנה לבטל את הכל אל ה', מסייעים אותו מ השמים, ונגלים לפניו תעלומות כיצד כל העולם בפנימיותו מוכן להתבטל בפני מי שברור אצלו בינה יתירה זו.

השכל המשיג עומק המושג שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו שיתפשט למטה ויבא עומק המושג לידי הבנה בהרחבת הביאור באורך ורוחב, שהיא בחינת בינה הנקרא רחובות הנהר'.

סאה, ירמוז שעל ידי אדם הטובל בה הכלול מעשרה כנוודע נשלמת לנ' שערי בינה'.

ה. לשון ספר התניא (אגרת הקודש פרק טו): 'יש בחינת דעת העליון שהוא בחינת התקשרות וחיבור מקור

ביטול כח הגשמי מפני הרוחני בעולם שנה ונפש שבבריא, ושלימותה בנפש אצל רבי עקיבא

תא חזי כי כנים הדברים שמי שדבוק בבינה – להבין כי כל תפקיד החומר הוא להתבטל בפני הצורה, שוב אין גבולות העולם עומדים בפניו מתוך שמוצא את הלהתענג על ה' בכל מקום, בעולם שנה ונפש שיש בבריא. ולמען הסדר הטוב נפתח לחזות זאת בנפש ונשלים את העולם והשנה אחריו.

זכר היתה משנתו של רבי יוסי ברבי חנינא בעוסקו מענין טהרת פרה אדומה (במדב"ר יט ו): 'דברים שלא נגלו למשה, נגלו לרבי עקיבא וחבריו, [שנאמר (איוב כח ע)] 'וכל יקר ראתה עינו' - זה רבי עקיבא וחבריו. ופירוש הדברים, ישנם נ' שערי בינה שהם כללות העולמות כולם, משה רבנו לצד השגתו שהיה שורש תורה שבעל שכתב, נגלו לו מ"ט שערי בינה מתוך נ' שערי בינה, וכמו שאמרו בגמרא (ר"ה כא): 'חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (תהלים ח ו) 'ותחסרהו מעט מאלהים"'. אבל רבי עקיבא מתוך שהיה שורש תורה

וכו', ומקובל להם [לחכמי ישראל] ע"ה שהם [שערי הבינה] נ' חוץ מאחד, ואפשר שיהיה השער הזה בידיעת הבורא יתברך שלא נמסר לנברא, ואל תסתכל באמרם נבראו בעולם [למרות שאי אפשר להשיגו], כי על הרוב ידבר, והשער האחד לא נברא. והמספר הזה רמוז בתורה בספירת העומר ובספירות היובל כאשר אגיד בו סוד בהגיעי שם ברצון הקב"ה'.

י. אולם ראה ב'בעל הטורים' (דברים יח טו) שכתב, שמשה רבינו ידע כל הנ' שערי בינה. וכך נראית גם דעתו

ט. כמו שפתח הרמב"ן בהקדמתו לחומש בראשית: 'וכבר אמרו רבותינו (ר"ה כא): 'חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד שנאמר (תהלים ח ו) 'ותחסרהו מעט מאלהים"'. ואמרו, כי בבריא העולם חמישים שערים של בינה כאלו נאמר שיהיה בבריא המחצב שער בינה אחד בכוחו ותולדותיו ובבריא צמח האדמה שער בינה אחד, ובבריא האילנות שער אחד, ובבריא החיות שער אחד, ובבריא העופות שער אחד, וכן בבריא השרצים ובבריא הדגים

שבעל פה שהיא נעלית בצד מה יותר מתורה שבכתב וכל תכלית בריאת העולם היתה עבורה (תנחומא פרשת נח אות ג עיין שם דברים נפלאים)^א, מעיד רבי יוסי ברבי חנינא, שנגלו לו כל תעלומות וגם שער החמישים שבבינה, והיה מושלם באחיזה במדת הבינה. וזהו 'דברים שלא נגלו למשה' –

החמישים לא אתיהב למשה, כמו שכתוב בגמרא (ר"ה כא:) וכו'. **וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם** (חולין ז:). **שאי השיג שער החמישים'.**

וראה עוד לכתבי רעו הרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע בהקדמת ספרו הקדוש 'חסד לאברהם': **'שיתוקנו כל המ"ט שכליים אשר כלול בתוכם וישרה עליהם השער הנ' כאשר אמרנו, זה לא היה מיום בריאת העולם עד ביאת משיח, רק אצל משה רבינו בשעת מתן תורה היה זה, או קודם פטירתו היה זה וכו', ועל זה נאמר (שמות יט ג) 'ומשה עלה אל האלהים', לא כמו שהיה כל ימיו 'ותחסרהו מעט מאלהים' וכו' (ר"ה כא:), אבל בשעת מתן תורה נתגלה שער הנ' לו ולכל ישראל'.**

וראה תירוצים נוספים בספר 'דבש לפי' למרן החיד"א (מערכת מ אות טו) בשם הרב עיר וקדיש מהר"י צמח ז"ל, וב'מגלה עמוקות' (פרשת ואתחנן אופנים ג, כט) ובשער הפסוקים סוף פרשת בהר באריכות.

יא. הנה יסוד זה רבו הספרים לכתוב עליו, ותמצא אריכות גדולה בזה לאורך כל ספרי הכהן מלובלין ז"ע,

של הרוקח שכתב על הפסוק (במדבר כז ה) 'ויקרב משה את משפטן' וגו', שמשה רבנו אמר על עצמו **'אני בקי בנ' שערי בינה** [ולכן כתיב משפטן בנו"], ונענש ש**עשה הקב"ה שלא ידע משפט נשים, ונשכחו ת"ש הלכות בימי אבלו וכו'.**

ונאמרו יישובים רבים לתרץ שלא יהיו דבריהם סותרים את דרשת חכמים, האר"י הקדוש (ליקוטי תורה פרשת ואתחנן) למד, כי בתחילה קודם חטא העגל ובשעת מיתתו זכה לשער הנו"ן אבל בכל ימי חייו מאחר החטא עד יום מותו לא זכה, וזה לשונו: **'קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער הנ' של נ' שערי בינה וכו'. וכשחטאו ישראל נעלם ממנו וכו' ולא נשאר לו אלא מ"ט וכו', ובעת אסיפת רוחו ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו' ונכנס הנ' בשמו' וכו'** [נבו נוטריקון נ' בו]. וכן הוא גם ב'של"ה הקדוש' (תורה אור פרשת ואתחנן אות יג) עיין שם עוד בתוספת נופך. וזה לשון הרב בעל התניא ב'לקוטי תורה' (פרשת במדבר): **'וביאר זה המגיד [ממעזריטש] נשמתו עדן, כי הנה משה רבנו ע"ה השיג בחייו מ"ט שערי בינה, אבל שער**

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

י

השגת הבינה, 'נגלו לרבי עקיבא וחבריו' - שהשיג דרגה גדולה ממנו, והיה האיש תבונה שדלה את המים עמוקים הללו שבשער החמישים.

ביון שכך, כמו מובנים המה דברי חז"ל (מנחות כט): שמשה רבנו ביקש מהשי"ת שיתן לישראל את התורה על ידי רבי עקיבא, שלפי שנגע בשער החמישים שבבינה, חשב משה שהוא הראוי ביותר ללמד תורה לעמו ישראל. ומחמת כן שרבי עקיבא זכה לנגיעה במקום גבוה זה, יצא טבעו בכל העולם והארציות התבטלה לפניו, וכמטבע הלשון שאמרו עליו 'אתה הוא עקיבא בן יוסף, ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו' (במות טו), שהשגתו הגבוהה הבהיקה פני תבלי"ג, ונתקיים בו 'אני בינה לי גבורה'.

וראה עוד להגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב'יערות דבש' (ח"א דרוש יא): **'החכמים ברוח הקדש משיגים מחשבת הבורא ברוך הוא וכו', כי החכמה היא המחשבה. וחכמים משיגים מחשבת ה' והוא רוח הקודש באמת ומדרגת נשמתם. ולכך חכם עדיף מנביא** (ב"ב יא:), **כי החכם מדבק נשמתו במחשבת ה', ומשיג יותר ממה שהנביא שומע מה שה' מוציא מפיו כביכול, ואפילו בשר ודם יש דברים בלבו מה שאינו מוציא מפיו, ומכל שכן בהקב"ה, ולכך החכם שמשגי במחשבתו הבורא יותר גדול מנביא, שהוא מלשון 'ניב שפתים'** (ישעיה נז ט).

יב. כדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (רסיסי לילה אות מה): **'ודאי הילוך השם היינו התפשטות כוחותיו היה בכל העולם כולו, כי הוא כלל הדור.'**

וכדי שלא להשאיר הנייר חלק, נביא ב' מראי מקומות לזה מרבותינו כמלאכים, המבארים כי התורה שבכתב היא בחינת נבואה, מעין דרגתו של משה רבנו אדון הנביאים, והתורה שבעל פה שצריכה יגיעה רבה במח היא בחינת חכמה, והחכמה גדולה מן הנבואה, וזה לשונו של המהר"ל ב'תפארת ישראל' (פרק סט) על הגמרא בקידושין (ג): **'אמר רבא: כמה טפשאי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה' וכו'.** **'כי בירור התורה הוא על ידי חכמים, שיש להם שכל נבדל, והשכל למעלה מן הנבואה, והשכל מברר הכל. לכך הטועים [שאינן להם הדעת לכבד את התלמיד חכם] האלו לא ידעו ולא יבינו בחכמה וכו', וכן התורה השכלית, שבאה למשה בנבואה, לא באה כל כך בביור, ובזכוך פירוש הדברים, ועל ידי החכמים התורה היא בירור וזכוך הנבואה.'**

(משלי ח יד), ששמו היה הולך מסוף העולם ועד סופו דוגמת אדם הראשון קודם חטאו שהיה גבוה מסוף העולם ועד סופו (חגיגה יב), שהוא רמז שמילא את כל חלל העולם בצלם אלהים אשר ברא אותו (וראה עוד בתפארת ישראל פרק סג שביאר גמרא זו לדרכו בטוב טעם). ומיניה לא תזוע לראות עד היכן יכול ילוד אשה להגיע בעבודת הקודש, שהאירה ארץ מכבודו מגודל הבהירות שהיתה טבועה בו כי יש אלהים בארץ.

בית המקדש מקום שלמעלה מן המקום והזמן

גם בעולם מצינו כזאת - שכשברור לעין כל מציאות ה' שבכל דבר ונדבקים בתענוג ההוא, אז הטבע מתמוסס מאליו מפני הדר גאון ה'. וזה הדבר אשר ראו עינינו במקום שהוא שורש העולם - בבית המקדש, בזמן שהיה קיים והיו הכהנים בעבודתם הלווים על דוכנם וישראל במעמדם.

בא ונחשב חשבוננו של עולם, כיצד היה סדר העבודה בבית אלהינו בי"ד ניסן ערב הפסח. היעב"ץ בסידורו מציין עדות נאמנת שכתב נציב רומאי ברצותו להמשיל את ריבוי הצאן שנכנס בשערי ירושלים לצורך קרבנות החג בימי ניסן, 'ובהגיעם להרים אשר סביב ירושלים היה הרבוי כל כך, עד שלא יראה דשא, כי כלו הפך לבן מלבנונית הצמר'. ואמת היתה בפי הרומאי שהיו רבבות קרבנות עד כי חדל לספור, כמו שאמרו בגמרא (פסחים טד): 'פעם אחת ביקש אגריפס המלך ליתן עיניו באוכלוסי ישראל. אמר ליה לכהן גדול: תן עיניך בפסחים. נטל כוליא מכל אחד, ונמצאו שם ששים ריבוא זוגי כליות, כפלים כיוצאי מצרים חוץ מטמא ושהיה בדרך רחוקה, ואין לך כל פסח ופסח שלא נמנו עליו יותר מעשרה בני אדם'.

נוסיף על זה הקריבו גם את קרבנות החגיגה שלא נמנו כאן, שהכל חייבים בה (ראה חגיגה ב), ואם לא די בזה נרבה עוד למניין גם את קרבנות חגיגת י"ד, שישנם דעות שחיוב הקרבתו מדאורייתא (פסחים טט). אם כן באנו חשבון כי סך הקרבנות עלה על מיליוני קרבנות חובה

שהוצרכו להיקרב ומהם להיצלות בזמן מועט כל כך מחצות היום ועד שקיעת החמה. וכולו אומר פלא, כיצד יכלו מיליוני קרבנות להישחט להקרב ולהתבשל, ועוד קודם לכן להיכנס במקום צר שכזה כגודלו של עזרת נשים ועזרת ישראל מבלי לקבל מום הפוסל. ובל נשכח כי לכל קרבן היה לכל הפחות איש אחד שהיה שליח כל החבורה לשחוט עבורם את הפסח שגם הוא היה צריך להיות נוכח בשעת הקרבה, מבלי לדבר עוד על קרבנות החגיגה של חובת היחיד שבעליהם באו עמו. כך, שבשטח מצומצם שכזה, עמדו רבבות ע"ג רבבות אלפי ישראל יחד עם קרבנותיהם, שכפליים כיוצא מצרים שהקריבו את פסחיהם לבדם כבר עולה למספר י"ב מיליון איש. ואין אפשרות במציאות שיוכל להיות כחשבון הזה שאמרנו, אם לא שכח בית המקדש שהשפיע דעת ובינה כי כבוד ה' מצוי בכל כי שם ראו כולם את השי"ת כמאמר רבותינו (חגיגה ב.) 'יראה - יראה', שבני ישראל היו רואים את ה' והוא ית' היה רואה אותם במרום ההוא, ביטל והסיר את כל מחיצות העולם המגביל במדה וזמן, ועשה אותו שיהיה מועט המחזיק את המרובה גם מבחינת מקום וגם מבחינת הזמן, ולא אמר אדם צר לי המקום (אבות פ"ה מ"ה).

אשר על כן, קול דמי הנביא זועקים אלינו 'חומת בת ציון הורדי כנחל דמעה יומם ולילה אל תתני פוגת לך אל תדום בת עינך' (איכה ב יח), כי נשינו כל טובה מאז שנחרב הבית, שאין ביכולתנו לראות במו עיננו כיצד כל חומריות העולם מתבטלת בפני הרוחניות, ולבוש גס מבדיל בין השמים למקום מושבו בארץ, ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולקבל את הברכה משם, ועבודתנו בגלותנו עולה בקושי גדול, וכולי האי ואולי. וכך לשון התיקונים (ת"י כא ס): המגלה צפונות מה נעשה בעת חורבן הבית, ומה תפקדנו עתה בגלותנו, ואלה הדברים בתרגום ובתוספת נופך¹:

קדרות (ישעיה ג) **ושכינתא אמרת אל תראוני שאני שחרחרת** (שיר השירים א ו), **ובני נשא דאינון שטיין, מסתכלין**

יג. ולטובת המעיין הבאנו גם דברים ככתבן: **'זכען דאיהי מרחקא מן מלכא, אתמר במלכא 'אלביש שמים**

בעת הזאת שהמלך שרוי בצער מחמת החורבן נאמר עליו 'אלביש שמים קדרות' (ישעיה ג א), והשכינה אומרת 'אל תראני שאני שחרחרת' (שיר השירים א 1). ופירוש כתוב זה 'אלביש שמים קדרות', שבשעה שהיה בית המקדש קיים, היו בני אדם שוטים שהיו מביטים בלבוש של כל הגשם, ואחרים היו גדולים יותר ומסתכלים בגוף הדברים, אבל בגלות כולם שוטים וכביכול מביטים רק בלבוש שהלביש ה' על השמים אחר החורבן. אבל הפקח החכם מסתכל פנימה. וכשתבוא הגאולה, פושט ה' את מלבושי הקדרות וזורק אותם על אומות העולם, זהו שכתוב (שמות י כב) 'ויהי חושך אפלה וגו' ולכל בני ישראל היה אור במושבותם'.

היובל שנת חירות לפי שאין בהם ממצרי העולם

אם כן נעבור נא לשלישי הנותר לנו מסדר עולם שנה ונפש - הוא ענין השנה, שגם בו מצינו את המושג שדביקות עליונה בה' אחד מסלקת את כל מיצרי החומר.

מצות השמיטה למה הוא דומה, למצות השבת, וכפי שחוזר ונשנה שוב ושוב בפסוקי הפרשה (ויקרא כה ב-ו) 'כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' וכו', ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' וכו', שנת שבתון יהיה לארץ וכו', והיתה שבת הארץ לכם וכו'. שכמו שהשבת הוא נזר ועטרת ששת ימי המעשה, כן שנת השמיטה היא הגבוהה מכל השנים שעוסקים בעבודת האדמה ולכן נצטוונו לנוח בה. אמנם מצות יובל מהותה למעלה מכל זה שהיא בשמינית, שאחר סופרים שבע פעמים שבע שמיטות שהם בחינת הטבע מתעלים למעל הטבע (מהר"ל נר מצוה ח"ב ועוד רבות) אל השנה השמינית

בלבושא. ואחרנין הכי מסתכלין דקדרותא זוריק לון על אומין דעלמא, בגופא. ובגלותא כלהון שטיין, אבל הדא הוא דכתיב (שמות י כב) 'ויהי פקחא חכימא אסתכל מלגאוו. וכד חושך אפילה וגו' ולכל בני ישראל ייתי פורקנא, אתפשט מלבושין היה אור במושבותם'.

- שנת היובל שהיא שנת החמישים הרומזת לשלימות חמישים שערי בינה שהם למעלה מהשכלת אנוש שיכול להגיע עד מ"ט שערי בינה"י.

ואם בבינה עסקינן הרי שכל תמיהותינו אינם קיימים, שכיון ועלמא דבינה הוא מקום הגבוה מעל לטבעיות העולם ושם נתברר כי בכל חומר יש צורת אלהים, אזי כל הסובב מתבטל לנקודת אלוקות זו, וממילא מסתלקים כל מה שנוגד לזה. ולכן בשנת היובל חוזרים השדות לבעליהם והעבדים חוזרים לבתיהם, כי שער החמישים שבבינה גורם שכל הבריאה תשתוקק לשורשה ומוציאה אותם מכבלי העבדות תחת היצר ולהיכנס ל'עלמא דחירות' – השער החמישים שבבינה"י.

ב'לקוטי תורה' (פרשת בהר): **'ענין מצות שביעית הכתוב בסדרה זאת, שנקראת גם כן שבת, כמו שכתוב (ויקרא כה ב) 'ושבתה הארץ שבת לה', שהוא גם כן בחינת שבת ועלייה, שה'יש' בטל ל'אין', כי שש שנים שזורע וחורש וקוצר לעצמו, הוא בחינת 'יש' ודבר, והארץ ופירותיה הן שלו דווקא, נמצא הוא בחינת 'יש' ודבר, ובשביעית הוא בחינת ביטול ה'יש'. ולכן נעשה הפירות הפקר, וגם ארעא אפקרא רחמנא לצורך אכילת הפירות (גדרים מב:). רק שיוכל לזכות מן ההפקר כאדם אחר הזוכה מן ההפקר וכו', ולכן כתיב (ויקרא שם כה ז) 'ולבהמתך ולחיה וכו', שכל זמן שחיה אוכלת בשדה וכו' (פסחים נב:). וזהו מצות ביעור בשביעית שמוכרח להוציאם מן הבית, וזהו ביטול ה'יש' בפועל ממש. וגם מה שתלה הכתוב אכילת אדם באכילת חיה, שכשכלה**

יד. ב'פרי צדיק' (קדושת השבת מאמר ג) למד, שאם אדם הראשון היה עומד כנגד פיתוי הנחש, היו זוכים שכל השבתות יהיו שווים למעלת היובל, וכלשונו: **'זה ענין שבת מעין העולם הבא (ברכות ס:)** שהוא יום שכולו שבת שאין בו אכילה ושתיה רק נהנין מזיו השכינה (שם יז:). ודוגמתו הוא יום הכפורים בעולם הזה שנקרא מפני כן **'שבת שבתון'** (ויקרא טז לא), שיונק משבת העליון בינה שבלב ד'לבבו יבין ושב' וגו' (ישעיה ו י'), שהוא תרעא דחירו נגד יובל הגדול כנודע. דעל כן תוקעין ביובל ביום הכפורים שאז הוא זמן הדרור. ואלמלא חטא אדם הראשון היה זוכה שאותו שבת היה בקדושת שבת שבתון'.

טו. ומכל מקום גם לשנת השמיטה יש צד מה לביטול החומר לצורה, וכמו שכתב הרב בעל התניא זי"ע

- הקשיבו לדעת בינה -

טז

בזאת מתורצת גם שאלת 'וכי תאמרו מה נאכל', מהיכן יש לחלקת שדה המוציאה תבואה עבור שנה סדורה אחת, כח וגבורה לגדל תבואה עבור ד' שנים שהוא דבר שאינו נתפס באופן שכלי, וגם תשובת ה' 'וצויתני את ברכתי'. כי כשעולים למקום הבינה ומוברר כי ה' נמצא בכל דבר ודבר, אזי אין המגבלות של הטבע, ודי בתבואה של שנה אחת להביא ברכה לד' שנים.

זהו גם הטעם ששנת היובל מתחילה מיום הכיפורים ואילך ולא מראשית השנה כמו מנין השנים השמיטין הנטיעה והירקות (ר"ה ב. וראה שם ח:), כי יום הכיפורים שהוא יום תשובה וכפרה אחוז אף הוא במדת הבינה¹¹ כמאמר הכתוב (ישעיה ו') 'ולבבו יבין ושב ורפא לו', ולכן בדין שיטול שכרו להמשיך מכח הבינה שלו אל כל שנת היובל¹².

אתכם' וכו'. וזה שמסיים המסכתא של יומא במאמר הזה של רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, כי באמת זהו סדר עבודת היום הזה בבחינת אימא [המורה על בינה], והיא המטהרת את ישראל לפני ה' להעלותם מעלה מעלה כנ"ל.

י. המפורסמות אינם צריכים ראייה שמושג התשובה נעוץ אף הוא בעולם הבינה (זוהר הקדוש ח"ב קכב.), כי הדבר חוזר ונשנה לרבבות ולא ניזיל כרוכלא להביאם. ועומק הענין, דהנה מצד הדין צריך להיות ש'הנפש החוטאת היא תמות' (יחזקאל יח ד), ולא יהיה באפשרי למי שחטא לשוב על שגגתו, משל למי שהרג את הנפש, כלום יכול לחזור בו ולהחיות את

לחיה מן השדה אסור לו לאכול וחייה לבער, היינו מפני שהוא ביטול ה'ש' עד שאדם ובהמה שוים וכו', ואמנם כל זה הוא ענין ביטול ה'ש' לאין עיין שם.

טז. כתב ה'תפארת שלמה' (ליום הכיפורים): **ונאמר** (ויקרא טז ל) 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה', פירוש, כי בעל כרחך מוצרך לכם לעמוד לפני ה' בהיכל המלך לכך 'תטהרו'. וזה שאמרו (יומא פה:) **'אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם' - בחינת 'מי' - עולם הבינה** [מל' בגימטריא חמישים], **'הוא מטהר אתכם' - תבוא אימו [המורה על בינה] ותקנח וכו'.** וכן פירש בכוונות (דרושי יום הכיפורים דרוש א) **'כי ביום הזה' על ידי אימא, 'יכפר עליכם לטהר**

תקיעת שופר הארת היוכל

דאייתנין להכי נשלים לתרץ את התמיהה האחרונה שהעלנו בריש המאמר, מדוע כניסת היוכל תלויה ועומדת בתקיעת שופר, מה שלא מצינו כן בשום מקום שמעשה כל דהו מעכב את הדבר מלחול.

זלהבנת הענין נקדים, שנו חכמים במשנתם (ר"ה פ"ג מ"ה) 'שווה היוכל לראש השנה לתקיעות ולברכות'. פירוש, שווים הם ימי ראש השנה שבכל שנה, וכן יום הכיפורים של שנת היוכל, שבשניהם תוקעים בשופר תשר"ת, ומתפללים ומזכירים פסוקי 'מלכיות זכרונות ושופרות'.

יה. וכמו שמצינו בספר הקדוש 'אורח לחיים (פרשת בהר) להרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע: 'הקידוש של שנת היוכל הוא העברת שופר ביום הכיפורים, שהוא בינה עלמא דחירות, והוא בחודש השביעי ושביעי הוא מדריגת מלכות, ועל ידי זה הוא ממשיך שנת החמישים שהוא יוכל, נגד חמישים שערי בינה, ביום הכיפורים של שנת חמישים, ויום הכפורים שהוא בינה, ועל ידי העברת שופר שהוא מרמז לאילו של יצחק ששרשו בינה, ויום הכיפורים הוא בחודש השביעי, ושביעי הוא מדת מלכות, ועל ידי זה הוא מקדש שנת חמישים, וממשיך שנת החמישים אל מדת מלכות מדרגת ארץ, ועל ידי זה 'וקראתם דרור בארץ לכל יושביה' (ויקרא כה י), ממש, שהם יושבים תמיד בארציות, יוצאים כולם לחירות, מפני שממשיך היוכל אל הארץ מדת מלכות' וכו'.

ההרוג שלפניו, והרי עשה מעשה, אלא שהקב"ה השכיל לתת את מתנת התשובה, שיכול החוטא להתקשר לשורשו כמו שהיה קודם החטא, ועל ידי זה להתעלות מעל מקום הפגם שנעשה מחמת עוונותיו.

וטעום נא מדברי הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע ב'דרך פיקודך' (מצוה כה חלק המחשבה אות ח) המלמד לאנוש בינה, כי קרוב אליו ענין התשובה התפוס בעלמא דחירות כפי שהיה בשעת יציאת מצרים: 'דהנה נודע במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ואף על פי כן השי"ת הוציאנו מעבדות לחירות אל הקדושה בהופיע סוד היוכל הוי"ה בניקוד אלהים. כן צריך האדם להאמין הגם אשר הרבה לפשוע חס ושלום ונשקע בטומאה, הנה בתשובה עילאה סוד הבינה יוכל סוד החירות, יצא לחירות מטומאה ויבוא אל הקדושה ולא יזכרו ולא יפקדו עונותיו'.

הגמרא (ר"ה טז.) מסבירה שלפיכך מזכירים אותם בתפלה: 'אמר הקב"ה לישראל: אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם. זכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה. ובמה - בשופר.'

כשנדייק בלשון הגמרא נבחין, שבשונה מברכות מלכיות וזכרונות ששם מצינו את הלשון 'אמרו לפני', שיש לומר בפה פסוקים של מלכות ה' והשגחתו עלינו שהוא ית' זוכר מעשי עולם ופוקד כל יצורי תבל, כשבאים לדבר מענין השופרות, לא נאמר 'אמרו לפני שופרות' אלא 'ובמה בשופר', שמשמע שסדר שופרות קשור לברכות הקודמים והוא אופן עלייתם, וזה מוקשה הבנה מדוע לא נכתב בשופרות כפי שהזכירו בברכות הקודמים 'אמרי לפני שופרות'. ובכלל צריך להבין, מה מקומם של פסוקי שופרות בתוך תפלתנו יחד עם ברכות מלכיות וזכרונות, דהניחא מה שאנו מזכירים פסוקים של מלכות ה' וזיכרון כל היקום לפניו, לפי שמהות היום הוא להמליכו עלינו למלך, אבל פסוקים של שופרות שהם רק מצות היום מהיכן באו, וכשם שאין מזכירים בתפילות חג הסוכות מפסוקי מצות ד' מינים וישיבת סוכה, כך לכאורה אין מקום להזכיר את מצות היום של שופר בתוך מטבע שטבעו חכמים בברכות.

לפיכך מוכרחים אנו לפרש עומקם של דברים, פסוקי שופרות אינם חלילה קיבוץ של י' פסוקים שבהם מוזכר תיבת שופר, ולא עליהם תמכנו יתדותינו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, אלא נפן ונראה כי חוט משולש עובר בין כל הפסוקים המובאים בשופרות, השופר שהיה בעת מעמד הר סיני. תקיעת שופר של בית המקדש. קול השופר שיהיה לעתיד בגאולה השלמה. שבג' מקומות הללו, מוצאים אנו התגלות ה' למעלה מן הסדר הגשמי המסודר על פי מ"ט שערי בינה, במתן תורה, שירד ה' על הר סיני ביום החמישים עת צאתם ממצרים ונתן להם כלי חמדתו. בבית המקדש כנתבאר לעיל שהיה למעלה מן המקום והזמן מחמת כי שם ביתו של הקב"ה בתחתונים. בגאולה העתידה שימלא כבוד ה' את כל הארץ. וגילוי זה הוא בחינת השופר, שהוא עלמא דחירות. ועל כן מזכירים בתפלה את הזמנים האלה, בהודאה על העבר ובבקשה על

העתידי, שכאשר שמענו וראינו בעבר בעת מתן תורה ובחצוצרות וקול שופר לפני ה', כן נזכה לשופר של משיח שאז יושלם מלכות ה' וזכרונו, ואף האובדים בארץ אשור והנדחים מארץ מצרים ישתחוו לה' בהר הקודש בירושלים (ישעיה כז יג). וזה 'ובמה בשופר' שמלכות ה' וזכרונו בשלימות, תלויים ועומדים בשופר – בעולם שבו אחוז השופר. והונח לנו גם מדוע מזכירים דווקא את הפסוקים הללו.

במהלך זה מיושבים כמו רגע כל מאמרי חז"ל הידועים לנו על מעלת תקיעת שופר, שגורמת להקב"ה להיות עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים (ויק"ר כט י), והוא קורע כל גזירה קשה, לפי שקול השופר התחתון מעורר את קול שופר העליון לעילא ששם הוא מקום החירות (זהר הקדוש ח"ג רסו; פרדס רימונים שער כג ערך שופר, פ"ח שער השופר פ"א, שערי אורה פרק שמיני), ומתקיים 'עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר' (תהלים מז ו) שכל הדינים [אלהים] מתעלים להיות רחמים – 'הוי"ה בקול שופר' מחמת התקיעה בשופר שלמעלה^ט, וכדברי ה'מאור עינים' (פרשת האזינו) 'ולכן נקרא תקיעה, שעולים כל הדינים ונתקעין באותו עולם ונמתקים בשורשם'. ולכן, בבוא היובל פותחים אותו בתקיעת שופר ובברכות מלכיות זכרונות ושופרות, כי לו יאה ולו נאה שהכל הולך אל מקום אחד - לספירת הבינה^ק, וכתיבות הזהב של ה'רמב"ן' (ויקרא כה י, וראה גם רבנו בחיי שם) 'שישוב אל היובל אשר שם שרשיו'.

אשר אמרנו שכח השופר מעלה את ישראל למקום עליון שם אין קטרוג ופירוד, ולכן תוקעים בראש השנה וביובל ששניהם שווים: 'אם תתבונן בדבר זה, יוכל האדם לדעת סוד שופר של ר"ה שהוא דומה לשופר שנאמר (ישעיה כז יג) 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול', כי אשר תמצא השופר בתורה לא תמצא אלא בגאולה, או מה שיושיע הקב"ה את

יט. כן כתב מוהר"ו ב'עץ הדעת טוב' (פרשת בחוקתי): '**כי המצות בעולם הזה אינם מעשה גמור אלא גוף ודמיון אל עיקר המצוה, כמו מצות השופר כי האדם בתוקעו למטה, גורם כי הקב"ה יתקע בשופר גדול עליון רוחני, ועל ידו יתערבב השטן ולא על ידי שופר התחתון'.**

כ. ומה מתקו דברי המהר"ל (חידושי אגדות ר"ה יא: ד"ה שוה) הכותב כל

- הקשיבו לדעת בינה -

יט

זמני שמוברר אצלו בידיעה זכה ובהירה כי לה' הארץ, אזי הוא זוכה לקיים מצות יובל גם בזמן הזה אף שהיובל של שמיטת הקרקעות אינה נוהג, וכמו בת קול יוצאת ואומרת להם לבנים 'בשנת היובל הזאת

מתעלה על כסא הדין, וכשאנו תוקעין בשופר אז מתעלה ברחמים (ויק"ר כט ז). לפי כי השופר הזה אשר אמרנו שהוא הוראת הגאולה והטוב והרחמים כמו שאמרנו, ואנו יוצאים בזה מן מדת הדין ומן המקטרג מרשותו גם כן אשר אין לו יכולת בנו והוא מתעלה ברחמים. וזהו ערבוב השטן, כי השטן מתערבב כאשר אין מדת הדין מתוחה, כי כאשר מדת הדין מתוחה אז השטן מקטרג, אבל כאשר יתברך יתעלה ברחמים זה נקרא התעלות, והשטן מתערבב ובשופר הוא מהפך לרחמים על ידי השופר. ושוה ראש השנה ליובל, כי משפט היובל וראש השנה דין אחד להם, כי כמו שראש השנה מתעלה הקב"ה על העולם כן ביובל, לפי שאז יתעלה לצאת לחירות ויהיה השי"ת מלכם. ולפיכך יש מלכיות זכרונות שופרות בראש השנה גם כן, כי הכל יתדבק אל השי"ת ויצא מרשות אחר, ואין חלוק בין ראש השנה ליובל, רק כי בראש השנה בא הוא יתברך לדון במדת הדין על העולם, אבל ביובל אין מדת הדין לפי שהוא עליון ומתעלה על כל ואין שם מדת הדין, ולפיכך כל הדברים אשר ביובל נוהג בראש השנה, והשופר בשיניהם'.

ישראל. כי נאמר (במדבר י ט) 'וכי תבואו מלחמה על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם', הרי לך כי השופר הוא התשועה מן האויב, והיא גורמת זכירה. וכן היובל הוא סימן שיצאו לחירות העבדים. וכן אמרו חכמים ז"ל (ברכות נו:): הרואה שופר בחלום יצפה לגאולה וכו' בפרק הרואה. הרי לך כי השופר הוא הגאולה. וזה כי השופר הוא משמיע הקול לאסוף הפזורים כדי שישמעו אותם הפזורים ויבואו למקום אחד וזהו הגאולה, כי השעבוד אשר נשתעבדו תחת רשות אחרים, ויבואו יחד. והקבוץ יחד הוא הגאולה, לפי שיוצאים מרשות אחרים. וזה שאמר 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור' וגו', הנה זה השופר הוא מורה על קבוץ הגליות אשר הם ברשות אחר, והם יצאו מרשות אחר ויכללו כאחד. וכן הטעם הוא ביובל התקיעה בשופר, לומר כי הכל יצאו מרשות אשר הם בו ויבואו אל מקום אחד והוא מקום הכולל הכל אשר הוא חירות.

וזה אשר צוה השי"ת בתקיעת שופר בראש השנה, כי ביום הזה הוא יום הדין, ובדין השטן מקטרג והקב"ה

תשובו איש אל אחוזתו, התאמצו להגיע לעלמא דחירות להגיע לעומק הבינה ולשוב איש אל אחוזתו^א, לידע שהכל בידו של הקב"ה ולבטל אליו את כל הטבע.

המעשה, שלא לעשות בו שום מלאכה, וכן בשמיטות שלא לעשות שום מלאכה בעבודת השדה והכרם ויהיה הכל הפקר, אף הגדילים מאליהם לכל, אף לגוים, שלא להאמין בשום עשיות הגשמיות רק הכל מאתו יתברך, ולהביא כל העולמות אף עולם המעשה לשרשם אל ה'אין', ולהאמין שעולם המעשה מתנהג מעולם המחשבה הוא שער אין. כי אל"ף הוא כתר, ויו"ד הוא חכמה, ונו"ן הוא נו"ן שערי בינה - עולם המחשבה עולם התענוג, וידוע ש'כולם בחכמה עשית' (תהלים קד כד), ואיתא בזוהר (ח"ב רנד:) במחשבה אתברירו, וכל העולמות כולם נבראו מעולם המחשבה עולם התענוג שהוא בינה ובכח חכמה, כי חכמה בחינת אב ובינה היא בחינת אם, כמו שכתוב (משלי ב ג) 'כי אם לבינה תקרא', וצונו הבורא יתברך למנוע המעשה מעולם העשיה, ולמנוע ממלאכת הארץ כמו שבת בראשית, כמו שפירש רש"י 'שבת לה' (ויקרא כה בד"ה שבת) כשם שנאמר בשבת בראשית, ואחר כך למנות שבע שמיטות ובשנת החמישים הוא יובל, עלמא דחירות הוא בינה, כדי להביא הכל אל עולם המחשבה שהוא בינה, אף ארציות

כא. זה לשון ה'זוהר הקדוש' (ח"ג קח: ברע"מ): 'תרין זמנין אהי"ה חושבן מ"ב, ותמניא אתוון בהון חמשיין. דבהון פקודא לחשוב שנת היובל, וביה פקודא לחזור לאחוזתו ביובל, 'בשנת היובל הזאת תשובו' וגו' (ויקרא כה יג), כל חד יחזור ביה לדרגא דיליה דנשמתיה אחיזא מתמן כמה דאוקמוה (קהלת יב ז) 'והרוח תשוב אל האלהים' וגו'.

ולקטנו עוד מהספר הקדוש 'אורח לחיים': 'דהנה שמעתי בשם הרב הקדוש בוצינא קדישא מורנו הרב רבי דוב בער [המגיד ממועזריטש] זלה"ה פירוש (כתובות ה.) גדולים מעשה הצדיקים יותר ממעשה שמים וארץ. רצה לומר, שהשי"ת ברא שמים וארץ וכל העולמות יש מאין, והצדיקים מביאין הכל לשורשם אל האין, ועושים מיש אין, עד כאן דבריו ודברי פי חכם חן.

והנה במעשה המצות צונו הבורא יתברך להסיר מעולם המעשה אמונת העשיה, רק להאמין בו יתברך שהכל מאתו יתברך, וברצונו הוא מוריד שפע ברכה והצלחה אף בלי שום עשיה, וציונו לקדש כל השביעית שהם כנגד עולם העשיה, ולקדש שבתות שהוא יום העשיה כנגד עולם

זזה שמצינו שהגאולה דלעתיד תהיה באופן של 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנידחים מארץ מצרים וישתחוו ה' בהר הקודש בירושלים' (ישעיה כז יג), כי כמו שנתבאר השופר מקורו בעולם החירות, וקול תקיעתו מעורר ופועל שיכירו וידעו כל יושבי

מקודש', 'תהיה לכם' - כי הם [חכמה ובינה] תרין ריעין דלא מתפרשין וכו'. ושמא תאמר אם כן גם כן לא נאכל ולא נשתה בשנה הזו. לזה גמר אומר עם כל זאת להיותכם בגוף עדיין בעולם הזה, אי אפשר לכם לקבל השפעת החכמה הזאת בזולת התלבשות בטבע, על כן 'מן השדה תאכלו את תבואתה' - היינו, תבואת החכמה וכו'. ואמר עוד 'בשנת היובל הזאת' - אם זאת תהיה כוונתכם לא מצות אנשים מלומדה, אז 'תשובו איש אל אחוזתו' היינו, למקום שורשו שאחוז בחבלי עבותות הקדושה, הגם שיצא בקצת מן העתים מן גדר הקדושה, ישוב לשורשו'.

כב. ב'תנא דבי אליהו' (זוטא פרק כב): 'רבי יהושע בן קרחה אומר: לא נברא שופר אלא לטובה, שבשופר ניתנה תורה בסיני לישראל, שנאמר (שמות יט ט) 'ויהי קול השופר', ובשופר נפלה חומת יריחו וכו', ובשופר עתיד הקב"ה לתקוע בשעה שמגלה את המשיח, שנאמר (זכריה ט יד) 'וה' אלהים בשופר יתקע', ובשופר עתיד הקב"ה לתקוע בשעה שמכנס גליות ישראל למקומן, שנאמר (ישעיה כז יג) 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול' וגו'.

הגשמיות שמשם נעשה הכל, כי במחשבה אתברירו, ועל ידי מעשה המצות ואמונתנו בו יתברך, אנו מביאין הכל אף ארציות הגשמיות לשורשם שהוא בינה עולם התענוג'. עד כאן לשונו.

וב'אגרא דכלה' (פרשת בהר) כתוב לאמר: "וקדשתם וכו' יובל היא תהיה לכם" (ויקרא כה י), הנה 'תהיה לכם' אין לו ביאור. ויש לפרש 'לכם' לצרכיכם ולהנאתכם (ע"פ ביצה כח:), והכוונה השראת יובל העליון - בינה תשובה עילאה, 'יהיה לכם' אז בשנה הלזו, ועל ידי כך 'ושבתם איש אל אחוזתו', אל אחוזה שלו מקום שאחוז בו במקום הקודש. כי כל המידות חוזרים לשרשם ויתהווה כבריה חדשה. ואמר עוד 'יובל היא שנת החמישים', רצה לומר, להיות יובל שנת החמישים על כן הוא הרמז לשער הנ' דבינה שהיא שורש הכל, על כן 'לא תזרעו' וכו' - כי הוא דמיון עולם הבא שאין בו לא אכילה וכו' (ברכות יז). והכל שלא בטבע העולם. ושמא תאמר מהיכן יהיה לאדם חיות שלא בטבע העולם, אמר בטעם 'כי יובל' - בינה, 'הוא' - על כן 'קודש' [שהוא] חכמה, כמא דאת אמרת (תהלים כ ב) 'שלח עזרך

תבל אף האובדים והנידחים ביותר, שיש אלהים בהר הקודש בירושלים, ויחזו עיננו התרחבות הרוחניות וביטול הגשמיות אחרית כראשית, בעולם – בהר הקודש בירושלים. בשנה – בזמן לעתיד שאין בו יום ולילה אלא צדיקים יושבין ונהנים מזיו השכינה (ברכות ז.), ובנפש כל אחד ואחד בכוחו של משיח בן דודי.

זכר מגדיר ה'זוהר הקדוש' בתיקונים שהבאנו לעיל מיניה, [שבשעת חורבן בית המקדש מחיצה של ברזל מפרדת בין ישראל לאביהם שבשמים], את שיהיה באחרית הימים עת יבוא לציון גואל: מכאן ואילך מבאר רשב"י מה יש בלבוש זה שהלביש ה' שהוא מונע מאיתנו את השגתו יתברך: כי זמן שהתלבש בלבושים הללו, נאמר בו 'ויאמר אסתירה

(עמוס ג י) **אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. ושופר גדול בינה כמו שמובא בזוה"ק** (ח"ג רס"ו ב) והיינו כשנכנס היראה לנקודה שבלב וההתעוררות במעמקי הלב מועיל אף לנדחים בארץ מצרים והיינו שיודעים ששורשם מישראל כמו במצרים שהיו מצוינים שם. רק שהם נדחים מוקף בקליפה מכל צד כעובר במעי אמו כמו בגלות מצרים והם מתייאשים. ואף האובדים בארץ אשור שנטמעו בין האומות ואינם יודעים כלל שהם זרע ישראל. מכל מקום על ידי השופר גדול יתעוררו גם כן לתשובה'. וראה עוד במאמריו לראש השנה (אות יג).

כד. אלו הם האותיות מחכימות בלשוננו: 'דבהוא זמנא דאתלבש באלין לבושין אתמר ביה (דברים לב כ) 'ויאמר אסתירה פני מהם'. לבתר

ג. וכך הביא ה'תולדות יעקב יוסף' באמריו לפרשת כי תצא: 'זהו גם כן מה שנאמר (ישעיה כז יג) 'ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור' וכו', וכמו שכתבו התוס' בראש השנה (טז: ד"ה כדי בשם הירושלמי) לערבב השטן שסובר זהו שופר גדול וכו'. והענין, כי שופר גדול הוא בינה תשובה, שעל ידי תשובה יוצאים מגלות ושיעבוד היצר הרע לחירות עולם, בסוד 'קרבה אל נפשי גאלה' (תהלים סט יט) ששמעתי ממורי זלה"ה. וזהו היה גם כן יציאת מצרים, כמו שכתוב (שמות יג יח) 'וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים', על ידי בינה שהיא תשובה יצאו, ומה שהיה בעבר הוא בהוה ובעתיד, שיהיה גם כן השופר סימן שיצאו מהגלות'.

וב'פרי צדיק' (פרשת שמות אות ח): 'שופר מורה על יראה כמו שנאמר

פני מהם' (דברים לב ט), וכשיפשטם יתגלה כבוד שמו יתברך וכו', אבל בגלות עליו נאמר (תהלים יח יב) 'ישת חשך סתרו', שאין רואים את אלוקותו שבתוך העולם. ומשום זה אמר דניאל (ב כב) 'הוא גלא עמיקתא ומסתרתא ידע מה בחשוכא ונהירא ונהורא עמה שרא'. ובאותו זמן שהוא בחשיכה, מתלבש השי"ת בתוהו ובהו ובחושך ותהום, כביכול האותיות הן נפרדות

יתקיים קרא (צפניה ג ט) 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' וגו'. בההוא זמנא אתבני ביתא דשכינתא דאיהי בית הבחירה על ידא דקודשא בריך הוא, דאתמר בה 'ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב' (זכריה ב ט) ואני אבנה אינון אבנין טבין דאתבני מינה, הדא הוא דכתיב (בראשית ל ג) 'ואבנה גם אנכי ממנה' נטיעין קדישין, הדא הוא דכתיב (ישעיה ס כא) 'נצר מטעי מעשה ידי להתפאר'. ובניינא דבי מקדשא תהא בנויה מכספא ודהבא ואבנין יקירין, ותהא מרקמא מכל ציורא דעובדא דבראשית, ועלה נהרא ירושלם דלעילא מרקמא מכל מיני גוונין דנהורא, ורזא דמלה 'ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו' (תהלים קכג ב) דאנהרא על גבוי. בההוא זמנא יתקיים בישראל 'לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף' וגו' (ישעיה ס כ), ואתער שיר השירים בעלמא, ואדליק נהורא על זיתא ושרגא דישראל אינון פתילה אורייתא משחא שכינתא שרגא הדא הוא דכתיב (איוב כט ג) 'בהילו נרו עלי ראשי'.

דאתפשט מנייהו 'וייראו העם את ה' (שמות יד לא) וכל ינוקין אחזין ליה באצבע הדא הוא דכתיב (שם טו ג) 'זה אלי ואנוהו'. ובגלותא 'ישת חשך סתרו' (תהלים יח יב), ובגין דא אמר דניאל (ב כב) 'ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שריא'. ובההוא זמנא דאיהו בחשוכא, מתלבש בתוהו ובהו ובחשך ותהום, כביכול אתוון אינון בפרודא ולא מתיחדין תמן, ולבתר דנפיק מנייהו 'והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (זכריה יד ט).

בההוא זמנא כל חיוון יתערון בנגונא, וכנפיהם פרודות מלמעלה לקבלא ליה בחדוה, וכלהון יהון רצין ושבין בנגונא ושליחותא לגביה, הדא הוא דכתיב (יחזקאל א יד) 'והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק' לבשרא לישראל. ובההוא זמנא 'הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות' וגו' (תהלים פרק קמד) כלהו לעילא ולתתא מה דאתברי עד יתוש זעירא, כלהו משבחין ליה 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (ישעיה יא ט). בההוא זמנא

ולא מתייחדות שם. ואחר שיוצא מהם בעת הגאולה אז יתקיים (זכריה יד ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה אחד ושמו אחד".

ממשיך ה'זוהר הקדוש' ומפרש מה יהיה בעת שיהיה ה' אחד ושמו אחד: 'באותו זמן, כל החיות יתעוררו בניגון, וכנפיהן יהיו פרודות מלמעלה לקבלו בשמחה, וכולם יהיו רצים ושבים בניגון ושליחות אליו, וזהו שכתוב (יחזקאל א יד) 'והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, לבשר לישראל. ובאותו זמן 'הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות' וגו' (תהלים פרק קלח), כולם למעלה ולמטה, מה שנברא עד היתוש הקטן - כולם משבחים אותו, 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (ישעיה יא ט). באותו זמן יתקיים הכתוב (צפניה ג ט) 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'' וגו'. ובאותו זמן נבנה בית השכינה, שהיא בית הבחירה, על ידי הקב"ה שנאמר בה (זכריה ב ט) 'ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב' וכו'. באותו זמן יתקיים בישראל 'לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף' (ישעיה ס ט), ומתעורר שיר השירים בעולם, ומדליק אור על זית ונר, שישראל הם פתילה, התורה שמן, והשכינה נר, זהו שכתוב (איוב כט ג) 'בהילו נרו עלי ראשי'. באותו זמן נאמר בשכינה 'וחלצה נעלו' - נעלו של הקב"ה, לקיים בו 'של נעליך' (ע"פ דברים כה ט), ומתייחד עם השכינה שלו'. עד כאן נבואת רשב"י מה יהיה באחרית הימים כשאור ה' יזרח על פני תבל ומלואה, שהבריאה כולה תגיל ותרנן לה' מבלי גבול ומעצור, ובכן נתפלל ונבקש 'והראינו בבניינה ושמחינו בתיקונה'.

הלימוד מפסח מצרים שהשי"ת מגיע לשכון לכל דודש ומבקש

ואם אמור ייאמר העובד, מהיכן לנו ששבירת החומריות גורמת לקדש את המקום שיהיה קודש קדשים והגשמיות בטילה מפניו, גם אצלי שאני מגושם עד מאד. יש לנו עדים נאמנים מזאת התורה שלא תהיה מוחלפת, כי המתבונן במקראות ובמדרשי חז"ל תסמנה שערות ראשו בראותו את שפל מצבם של בני ישראל בעת גלות מצרים, שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה וכל ארץ מצרים היתה מטונפת מעבודה זרה שלהם

(שיה"ר ב ח), אבל בכל זאת מאז שקיימו 'משכו וקחו' – משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה (מכילתא פרשת בא מס' דפסחא ה), במסירות נפש של ממש לקיים 'בדמיין חייו' (יחזקאל טז ו) בדם פסח ודם מילה (שמו"ר יז א), והוכיחו לגבוה כי התענוג הגדול ביותר שלהם הוא ללכת אחרי השי"ת גם בארץ לא זרועה, בדביקות אמיתית לשער החמישים של בינה^ה, אזי תיכף 'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם' בחיפזון, ולא

שם. ולפיכך נזכרה 'יציאת מצרים' חמישים פעמים בתורה, להודיע בכח 'מי' יצאו. והוצרכו לדם מילה לצאת מתחת הערלה, שהיו משועבדים תחתיה, ולהוציא החמץ מרשותם, שכבר יצאו מכף מעוול וחומץ, ולאכול מצה להדבק באמונה העליונה. שאילו לא הפיעה מצה שמורה, שאין שום חמץ מתערב שם, לא היו נגאלים'.

ונוסיף על זה את שכתב ב'סידורו של שבת' (ח"ב הדרוש השלישי פרק א): 'וכעין ענין הזה הוא בחינת מעלת מדת דרגת הבינה. כי הוא מורה על חירות הגדול ונקראת יובל בחינת החמישים, חמישים שערי בינה. עבור שמדת הזו נרמזת בה' ראשונה של השם הקדוש הוי"ה. וכלולה מכל העשר ספירות הידועים, וה' פעמים עשר הוא חמישים לכן נקראת יובל שהוא א' לחמישים שנה. וכל עבדים יוצאין בו לחירות. ובמקום מדה הזו מושרש ונקבע כל בחינת גאולת ישראל גאולות שהיו וגאולת אמת שעתיד להיות, הכל על ידי

כה. זה לשון ה'תולעת יעקב' (פרק סתרי חג המצות): 'חטאו של אדם, הוא היה סיבה שיפתח המעיין הנרפש מקור הזוהמא, ונמשכה עליו ועל כל יוצאי ירכו, והוצרכו הצורות ההם צרוף ולבון. וזה טעם גלות מצרים שהוא כור הברזל, וגלות ישראל שם כדי להיזקק מן הסיג ההוא ולעזוב שם לכלוכם וזוהמתם המעורבת בצורתם מכח הנחש הערום, ולפיכך היו ערומים מזיו השכינה, שנאמר (יחזקאל טז ז) 'ואת ערם ועריה'. ואחר הצירוף והליבון זכו להתלבש בזיו השכינה, שנאמר (במדבר יד יד) 'וענגן עמד עליהם'. והנה, כשגלו ישראל למצרים, נפלו תחת הערלה היא קליפת האגוז קשה ומרה, הוא החמץ, שנאמר עליו (תהלים עא ד) 'פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ', המורה על תוקף הדין. ולא היה אפשר להיגאל מתחת השעבוד ההוא הקשה, לולא שהופיע המאור העליון הנקרא רחובות הנהר, להוציאם למרחב, והתיר הקשרים שבהם נקשרו ישראל במצרים, שמחמתם היו משועבדים

היה בכח הטבע להסתיר מהם את כבוד ה' אפילו במקום הנמוך ביותר ערוות הארץ.

זהם פתחו שער לה' לכל הדורות, שכל אחד יכול לגרום שמיצרו יתבטלו ויאבדו, אם רק ימשיך ללכת אחרי ה' גם בארץ לא זרועה. כי כן הוא המדה שמי שמקבל על עצמו עול מלכות שמים שלמה, הוא זוכה שנגלה עליו מלך מלכי המלכים וגואלו. ואיש זה זוכה שכל שולטני רוגזין ומארי דינא כולהו ערקין ואתעברו מיניהי, כי כוחו הולך מסוף העולם ועד סופו, מעין בחינת רבי עקיבא וחבריו. וכמו שמסיים הפייט על ספירת

הבינה, וימתיק את הדינים בשרשן. כי מעולם הבינה דינים מתערין מינה, וצריך להמתיק את הדינים בשורשן, ולדבק עצמו משם למעלה עד 'אין' סוף ברוך הוא, וממילא מתבטלים כל הדינים והגבורות שנמשכים מעולם הנפרדים, משוטרים הממונים להתפרע מן האדם, ונמשכים מעילא לתתא כל החסדים ורחמים גמורים על ישראל. וזה הוא הכלל, שיהיה אדם דבוק בעולם התשובה והבינה, ובזה מבטל כל הדינים והגבורות וממתיקם בשורשם. וביותר שיש התרחבות לאדם - יותר ידבק אדם את עצמו לעולם התשובה והבינה, כדאיאתא (פייט א-ל מסתתר) 'רחובות הנהר וכו' מים עמוקים וכו' תוצאותיה חמישים שערי בינה', וממילא מכלה כל הדינים והגבורות וממתקם בשרשם למעלה. וראה עוד ב'מאור עינים' (פרשת יתרו).

בחינת מדה זו כמו שכתב [בשערי אורה שער השמיני] עיין שם. וממנה היה גאולת מצרים, ולכן נזכר גאולת מצרים חמישים פעמים בתורה הקדושה, להורות בכח 'מי' יצאו ישראל ממצרים, שיצאו בכח מדה הזו הנקראת חמישים כאמור'.

כו. והטעם לזה פשוט, כמו שהאיר ב'מאור ושמש' (פרשת ראה): 'שכל השתלשלות העולמות היה כדי שיחזור האדם מכל העביות והחומריות של עולם הזה, ופנה יפנה למעלה דרך השתלשלות מלמטה למעלה, עד למעלה להדבק בעשר ספירות הקדושות, עד הדבק באין - סוף ברוך הוא, וגם אם הטעהו יצרו של האדם ופנה אל רהבים ושטי כזב, ומשך על עצמו מעילא לתתא דינים וגבורות, אזי יחזור בתשובה וידבק עצמו בעולם התשובה שהוא עולם

בו - הקשיבו לדעת בינה -

הבינה 'אמונים נוצר ה', שה' נוצרו כאישון בת עין שלא יאונה לו כל רעי.

ועתה אתה ברוך ה', כמה הזהיר ה'זוהר הקדוש' שלא להסתכל על מקראות הקודש כסיפורי מעשיות חלילה, אלא למצוא בהם חפץ ולקחת מהם לימינו אנו. ולכן נאמר, 'ולא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו הוציא משם', שעלינו ללמוד מפסח כיצד כל מי שמבקש קרבת ה' בכל דבר, אין לו שום מעצור גשמי, כי הגשמי הוא אצלו רוחני ומוצא בו את דבר ה' אליו.

ובאופן זה גם נלמד את מצות היובל, שלא לומר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' (דברים ח יז), אלא לידע כי דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, והם בידיו של הקב"ה שדואג לכל מחסורם אף שאין זה מובן כלל בשכל גשמי כיצד זה פועל. וכשמתהלכים בבינה זו, ממילא הלב מלא הודיה והודאה להשי"ת והוא מתרונן מעצמו לשורר שיר השירים אשר לשלמה למלך שהשלום שלו בכל חלקי הבריאה המתרחבים והולכים מ'רחובות הנהר נחלי אמונה'.

ספירת הבינה, אות ה"א הראשונה משם הוי"ה

לא נוכל להשלים את הענין מבלי להזכיר את שכתב בספר הקדוש 'אוהב ישראל' (פרשת מסעי) להרה"ק מאפטא זי"ע, בעומדו על גילוי ה'זוהר הקדוש' (ח"ב קכג), שספירת החכמה מכוונת כנגד אות יו"ד שבשם הוי"ה, וספירת הבינה כנגד האות ה"א שלאחריה, כי דבריו משלימים את האמור עד הנה: 'זהו מן המיצר קראתי י-ה' (תהלים קיח ה), היינו, שאני צועק אל ה' ומתחנן לפניו יתברך, להעלות אלו הכוחות - מן המיצר, 'ענני במרחב י-ה', היינו, שענה אותו ה' והעלה אותם הכוחות לבחינת רחובות הנהר שהוא עלמא דבינ"ה ולבחינת חכמ"ה עילאה קדישא, וזהו 'במרחב י-ה', כי אותיות י-ה הם בחינה וסוד חכמה ובינה. וזהו גם כן 'אמרו גאולי ה'

מ. והרמז לזה כי תיבת יובל הוא ר"ת 'ונגע לא י'קרב ב'אהלך' (תהלים צא י).

אשר גאלם מיד צר' (שם קז ב), היינו, שלעתיד כשיזדכך ויטהר הזוהמא ויצאו כל הכוחות מהמצירים רחמנא ליצלן, ויגאלם ה' צבאות מיד צר'. היינו, שתמיד תהיה תפלה זו שגורה בפינו: 'מן המיצר קראתי י-ה', גלוי וידוע לפניך ה' אלהי, שאני שרוי בתוך המיצר ושם קשה עד מאד למצוא אור ה'. אנא, 'ענני במרחב י-ה^כ, חזקיני ואמצני מרפיון שאוכל להידבק ב'ה' בחכמה ובבינה להבין שאתה ה' א-ל מסתתר בכל מקום, ולהרחיב נקודה זו על פני תבל ומלואה, כפי שיתקיים לעתיד בגאולה העתידה שתהיה אף היא אחוזה במידת בינה כמו גאולת מצרים (זוהר הקדוש השמטות ח"א רסא: שערי אורה שער שמיני עיין שם)^{כט}, שכל הבריאה מעצמה מרישא דכל דרגין ועד הנמוך ביותר יתדבקו בשורש החיות, דבר שיגרום שממילא יתבטלו מעליהם כל המלחמות והשטנה בעולם, 'וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירביץ ועגל וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בס, ופרה ודב תרעינה יחדו ירצו ילדיהן ואריה כבקר יאכל תבן' וכו' לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי' (ישעיה יא ו-ט), וכל זה למה 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (שם), שיהיה התרחבות הנהר גדולה כל כך - 'כמים לים מכסים'".

תחילת העבודה של חמישים שערי בינה בחג הפסח והגמור בחג השבועות

הגיד הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע הי"ד (בית אהרן פרשת ויצא): מאי הוא דאמור רבנן (ספרי ואתחנן לב) 'ואהבת את ה' אלהיך' (דברים ו ה)

כט. וכלשונו: 'הדא הוא דכתיב (מיכה ז
(טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות', כיום צאתך הוה ליה
למימר, מאי 'כימי', דכלהו יומין
עלאין אזדמנו התם ואזדמנו הכא,
בגין כך 'נפלאות' - נ' פלאות, חמשיין
פלאות דהא נ' תרעין דבינה פתח

כה. הוא גם עומק הענין מה שאומרים
קודם תקיעת שופר פסוק זה של
'מן המיצר קראתי יה ענני במרחב
יה', שכן נתבאר שהשופר גם הוא
אחוז בבינה, ועל כן בקשתינו שיעננו
ה' מן המצר אל המרחב, להרחיב את
השפעת הבינה על השנה כולה.

- הקשיבו לדעת בינה -

כט

- 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום', 'שבכל מקום שהוא, יעבוד את השי"ת. כי יש בני אדם כשהם באיזה מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר בוודאי היה עובד להשי"ת. על זה אומר אמר המדרש שחלילה לומר כן, לזה אמר 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום', כי לא המקום גורם חס ושלוש איזו מניעה לעבודתו יתברך, כי כיון שהכל מאתו יתברך ורצון השי"ת הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, מסתמא גלוי לפניו יתברך שזה המקום לא יגרום שום מניעה חס ושלוש לעבודתו יתברך רק המניעה הוא מצד האדם'. ומכל מקום גם מי שלא יגע בכל המקומות והזמנים להגיע ל'ואהבת את ה' אלהיך', נפתחים עבורו עיתים מיוחדים שבהם הוא יכול וחייב לעלות בהר ה', ובכלל הזמנים הללו הם הימים הללו שבין פסח לעצרת, ימי מ"ט-מונים, כי בימים אלו יצאנו ממצרים ומתקרבם להיכנס לשער החמישים שבבינה בעומדנו לפני הר סיני. וכפי מה שמתקנים את מה שפגמנו בספירות על ידי ביטול החומר אל הצורה, כך זוכים להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה עד נגיעה במקצת בשער החמישים שבבינה, שמתנוצץ בעת ביטול החומר אל הצורה של טבילת הטהרה באשמורת חג השבועות (ראה עוד ליקוטי מוהר"ן ח"א תורה נו), שאז מתקיים 'כשישראל זוכין לספור שבע שבתות של הספירה כראוי, ולתקן ז' מדות העליונים, זוכין בחג השבועות ליובל העליון, שהיא בינה עלמא דחירות' (לשון ה'צמח צדיק' פרשת בהר) אמן.

והוא בבחינת ישן נושן מעתיקא דעתיקין. וזהו 'בהקריבכם מנחה חדשה לה' (במדבר כח כו), היינו התקרבות והתקשרות הנו"ן שערים של ה' תתאה בחינה 'חדשה'. כי הוא התחדשות העולמות והתגלות כל הכוחות הקדושות הנעלמות והוא סוד המלוכה הקדושה, ובהתקרבותה ובהתייחודה אל ה' שערי בינה דה'

קודשא בריך הוא לאפקא לון מתמן, ובגיני כך באורייתא אדכר יציאת מצרים נ' זמנין לקבל נ' תרעין, כדין יעביד ליומא משיחא'.

ל. וכן איתא ב'אוהב ישראל' לחג השבועות: 'הנה נודע מספרים הקדושים, כי יום חג השבועות הזה הוא נגד שער הנו"ן מנ' שערי בינה,

הקדושה. וכשתהיו על בחינה זו, אז 'כל מלאכת עבודה לא תעשו', ואז לא תצטרכו לבקש מלאכה ותחבולה לעבודת השי"ת רק בלתי שום מלאכה יהיה עבודתכם עבודה תמה ונקיה'.

וב'שפת אמת' (לשבועות שנת תרמ"ד):
 'דאיתא (ר"ה כא:) נ' שערי בינה נבראו וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד וכו'. פירוש, שאין באפשרות האדם להשיג למעלה בשער הנ', אך אחר כלות השגת האדם ניתן במתנה הארה גם משער הנ', והוא מתן תורה בחג הזה'.

עילאה סוד עלמא דבינה. 'בשבועותיכם', היינו על ידי שאנו עם ה' בני א-ל חי מטהרין ומקדשין את עצמינו בימי הספירה ואנו סופרין מ"ט ימים וז' שבועות בסוד הנהר דנפיק מיניה ז' שבתות. ועל ידי שאנו מייחדין ומקשרין ומטהרין המ"ט שערים, אז ממילא אנו באים אל שער הנו"ן. וזהו 'בשבועותיכם', על ידי הז' שבועות וכו'. 'מקרא קודש יהיה לכם', אז תבואו לבחינת ומדת 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו' (ירמיה ב ג), שהוא בסוד החכמה הנעלמה

קהל חסידי קאסוב

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד

השיעור השבועי

הקדמה ללימוד ספרי חסידות

מתקיים באופן כללי מדי שבוע בשבוע

ביום ב' בערב*

בבית מדרשינו

1353-55th Street

בשעה 9:45

עד שעה 10:30

[ואח"כ יתקיים מגן מעריב]

ניתן לשמוע השיעורים בקו קול קאסוב

במס' 718-682-2004 [1-5]

וכן ניתן לשמוע מודעות אדות השיעור

במס' הנ"ל [1-2]

*כדאי לצלצל כל שבוע מקודם לשמוע אם יש

שינוי בזמן מסירת השיעור